

De Morgenster 6 juni 2021
Eerste zondag na Trinitatis
Motto: 'Een nieuwe familie'.

inleiding:

De hoofdtekst vanmorgen is een gedeelte uit het evangelie van Marcus, hoofdstuk 3. In dat gedeelte roept het optreden van Jezus grote vragen op bij de Schriftgeleerden oftewel de 'theologische heren uit Jeruzalem'. Dat verbaast ons waarschijnlijk niet. Die verhalen kennen we wel.

Minder bekend is dat Jezus ook op gespannen voet leefde met zijn naaste familie. Jezus nodigt dan iedereen uit om deel te worden van zijn grote familie. Op deze morgen willen we hierover nadenken, en daarbij nemen we natuurlijk alle associaties mee die bij het thema 'familie' horen.

Overweging

In ons land hoor je af en toe de zin langskomen dat het gezin 'de hoeksteen van de samenleving' is.

Hoe letterlijk mogen we dat nemen als nu één op de vijf en straks één op de vier volwassenen alleenstaand is?

En niet alleen dat, het klassieke kerngezin is allang niet meer de norm. Er zijn huizen waar op het naambordje vier verschillende achternamen staan. Ook die mensen vormen wel degelijk een gezin.

In een bekende Amerikaanse TV-serie komt een vrouw voor van wie haar vader hertrouwt met een vrouw die net zo oud is als zij. Maar ze krijgt ook een schoondochter met dezelfde leeftijd. Het loopt allemaal door elkaar en toch is ook dat een familie, een moderne familie.

Op die manier bekeken is niet het klassieke gezin de hoeksteen van de samenleving. Wat mag dan wel de hoeksteen genoemd worden? Dat zijn de waarden waar het gezin voor staat of voor zou moeten staan. Zou moeten want we weten van de enorme problemen in de jeugdzorg. Corona heeft veel kwetsbare gezinnen geen goed gedaan.

Maar het kan ook anders. Dat je in het gezin waarden leert als zorgzaamheid, eerlijkheid, rekening houden met een ander – en noem maar op.

Dat het gezin de plek kan zijn waar je het o zo kostbare basisvertrouwen meekrijgt waar je het een leven lang mee kunt doen.

In gezinnen en grotere families spant het er vaak om.
Juist omdat je zo met elkaar verbonden bent staat er veel op het spel.
Naast harmonieuze gezinnen en families zijn er al die gebroken gezinnen.
Broers en zussen die elkaar jarenlang niet zien.
Allemaal kennen we deze verhalen, hetzij uit eigen ervaring, hetzij uit die van een ander.
We weten van begrafenissen waar mensen elkaar voor het eerst in jaren weer zien, en elkaar negeren.

Deze kleine verkenning levert dus heel verschillende beelden op bij het woord gezin of familie.
Beelden die ons raken uit wat voor gezinssituatie we ook komen.
Er zijn mensen onder ons die in een heel groot gezin moesten vechten om aandacht.
Er zijn er ook die tot hun eigen verdriet nooit een broer of zus hebben gekregen.

Uit wat voor situatie we ook komen: de tekst van vanmorgen spreekt tot ons allemaal, niemand uitgezonderd.
Vooral dan de laatste regel die we hoorden, het woord van Jezus die zegt: '*iedereen die de wil van God doet, die is mijn broer en zuster en moeder.*'

We hoorden een stukje uit een psalm waar David verzucht dat hij voor zijn broers een vreemde is geworden, een onbekende voor de zonen van zijn moeder.
Hij, de jongste van een groot gezin is een vreemde geworden.
Voor sommigen van ons geldt dat ook.
Dat je anders was.
Dat je je hebt moeten losmaken uit het gezin waar je opgroeide.
Dat je je eigen weg hebt moeten vinden.

Dat gold ook voor David, de *jongste* van het gezin.
Hij was anders.
God had voor hem een ander plan dan herder blijven.
Dat gold ook voor Jezus, de *oudste* van een gezin.
God had voor hem een ander plan dan dat hij timmerman zou blijven.

Raken we daar misschien een kern van het evangelie?
Dat ons leven niet als in beton gegoten is.
Dat we ons niet vastgepind hoeven te weten op wat de mensen van ons zien, en denken.

We leven twee weken na Pinksteren, waar we gevierd hebben dat de Geest onder ons is, de grote nieuwmaker.
Stel je eens voor dat we dat echt serieus nemen!
Stel je eens voor dat we dat echt durven toe te laten tot ons denken en ons doen!
Dan dus niet als het over een *ander* gaat maar ook over *onzelf*.
Dan niet alleen als het gaat over de zogenaamde geestelijke dingen, maar ook heel concreet: hoe kom ik af van al die extra Corona-kilo's?
Hoe zorg ik dat ik een betere verhouding krijg tot mijn collega's?
Hoe kom ik van het roken af?
Ook dat soort dingen.

Misschien is dat wel een beangstigende gedachte, dat je echt zou kunnen veranderen.

Niet oppervlakkig als de meestal mislukkende voornemens van 1 januari, maar dat er echt iets *blijvend* kan veranderen.

De familie van Jezus en de schriftgeleerden uit Jeruzalem, de theologische heren van de academie zagezegd, die hebben een beeld van Jezus dat zo schokkend is dat alleen Marcus het heeft durven opschrijven en de anderen het wijselijk maar hebben weggelaten.

Er staat dat ze dachten dat Jezus *gek geworden was. Dat hij zijn verstand verloren had.*

En niet alleen dat: er staat dat zijn familie komt om hem *mee te nemen*. Om hem veilig op te bergen waar hij verder geen gekke dingen meer kon doen.

'*Meenemen*'. Hetzelfde woord staat aan het begin van de lijdensgeschiedenis.

De hogepriesters en de schriftgeleerden zoeken daar naar een gelegenheid om hem te *arresteren*. Hetzelfde woord.

Zijn familie zegt: Jezus is gek geworden.

De theologische kenners uit Jeruzalem maken dat nog concreter en ook erger.

Die zeggen: hij is bezeten door Beëlzebul, door een kwade geest!

Het verhaal komt hier al bijna tot een einde.

Want als iemand bezeten was door Beëlzebul dan kon hij in theorie gestenigd worden.

Tenminste werd hij een outcast, een onaanraakbare.

Het Marcusevangelie is nog maar drie hoofdstukken ver en nu is het al een diepe crisis.

Hoe reageert Jezus?

Met een aantal simpele vergelijkingen maakt hij korte metten met die beschuldiging.

Hoe zou hij die zelf de geesten uitdrijft bezeten kunnen zijn door een boze geest?

Dan zou Satan zichzelf uitdrijven, tegen zichzelf in opstand komen.

Dát is pas écht gek als je dat serieus neemt, zo luidt de onuitgesproken conclusie.

De omstanders zullen er plezier in hebben gehad, dat hij de geleerde doctores zo op hun nummer heeft gezet.

Maar dit alles is natuurlijk geen Spielerei met woorden.

Het is bittere ernst.

Wie is Jezus eigenlijk?

Waar komt zijn kracht vandaan?

Hij was timmerman in Nazareth maar is gaan rondtrekken in Galilea en heeft een groep volgelingen om zich heen verzameld.

Zijn verwanten hebben daar van gehoord.

En ze zijn op weg gegaan, vanuit Nazareth naar Kafarnaüm om Jezus mee te nemen en op te sluiten.

Hoe gaat dat verder?

Bij het beeld van broers, wat kunnen we dan vanuit het geheel van de bijbel verwachten? Misschien is het wel veelzeggend dat het bij Kaïn en Abel, het eerste broederpaar uit de bijbel, meteen misgaat: de één doodt de ander. Genesis is het

boek van familiegeschiedenissen en hierin wordt veel verteld over de moeilijkheden binnen families. En het Nieuwe Testament? Ik moet dan allereerst denken aan de zussen Maria en Martha. Daar gaat het ook niet automatisch harmonieus...

Zijn moeder en zijn broers komen aan.

Ze sturen iemand om hem te halen.

Nota bene, zij blijven dus *buiten* staan.

Ze willen zich niet zelf op de hoogte stellen van wat Jezus nu precies doet en zegt.

Juist de mensen, zijn moeder en zijn broers die hem het meest nabij zouden moeten zijn, blijven op een afstand.

Wie luisteren wel naar Jezus? Wie zijn wel nieuwsgierig?

Dat is de vaak bij Marcus genoemde *menigte*: een grote groep nieuwsgierigen, in wisselende samenstelling, die steeds achter Jezus aangaat, soms zo opdringerig is dat Jezus voor hen vlucht.

Deze menigte merkt wat er gebeurt. Ze maken Jezus opmerkzaam: 'Uw moeder en uw broeders staan buiten en zoeken u!'

En dan komt het, waar heel het verhaal eigenlijk om draait.

Nu komen de zinnen die echt ook over ons gaan, of eigenlijk over alle mensen - niet alleen wij laat staan alleen kerkmensen.

Jezus zegt: 'Wie zijn mijn moeder en mijn broers?'

Dat is een open vraag...

En dan kijkt Jezus de mensen aan die in een kring om hem heen zitten.

Als ik dat visualiseer dan zie ik hem echt kijken.

Hij kijkt ze aan, zo denk ik, met een blik waardoor iedereen het gevoel krijgt: ik mag er ook zijn, ik hoor er ook bij.

Jezus ziet al die mensen aan, met een blik van liefde en barmhartigheid.

Ook al kent hij hen niet bij name, in tegenstelling tot zijn eigen familie: Maria en zijn broers Jacob en Joses, Juda en Simon.

De mensen die hij nog niet bij name kent die wil hij in zijn kring houden.

Want hij zegt: '*Jullie zijn mijn moeder en mijn broers. Want iedereen die de wil van God doet, die is mijn broer en zuster en moeder.*'

Dat is de fundamentele omkering in dit verhaal.

De mensen die binnen zouden moeten zijn – die blijven buiten.

De mensen die van buiten gekomen zijn – die worden binnengehaald.

Ieder die wil die kan broer of zus worden van Jezus.

Zo eenvoudig - nou ja eenvoudig - is het in dit verhaal voorgesteld.

Je hoeft geen diploma te halen.

Je hoeft geen belijdenis uit het hoofd te leren.

Wat nodig is is ingaan op de uitnodiging om 'de wil van God te doen'.

Niet meer.

Dan kun je moeder of broer of zus van Jezus worden.

Dan ga je horen tot de grote, wereldwijde *familia Dei*, het gezin van God.

Als dat zo is dan mogen we alle associaties die horen bij 'familie' meenemen.
Een familie is een gave maar ook een opgave.
Je bent met elkaar verbonden, of je nu wilt of niet.
En tegelijkertijd is het vaak juist het moeilijkst om het in een familie goed te houden.
Want je bent zo met elkaar verbonden, door generaties heen.
Maar familie geeft ook veiligheid – als het goed is.
Familie is datgene waarop je terug kunt vallen als alle vrienden je ontvallen zijn – als het goed is.

Bij familie hoort dat je elkaar vergeven kunt, dat je elkaar aanvaardt zoals je bent – als het goed is.
In een familie geldt: 'draag elkaars lasten' – als het goed is.
In een familie geldt: je broers en je zussen heb je niet uitgezocht – en toch hoor je bij elkaar.
In een familie hoef je het ook niet altijd met elkaar eens te zijn.
Een familie kan tegen een stootje – als het goed is.
In een familie kun je leren, mag je fouten maken – als het goed is.
En tot slot: een familie staat principieel open voor nieuwe leden die via adoptie binnen zijn gekomen: de grenzen van een familie zijn niet gesloten maar open.

Al deze associaties komen mee als Jezus ons zijn broers en zussen noemt.
Wij zijn zijn Matties, zijn bro's, zijn brusjes.
Deze familie is de plek, de veilige plek, om samen op zoek te gaan naar wat nu voor ons, in ónze tijd, in óns tijdsgewricht, het doen van de wil van God is.

Tot slot: Jezus zegt: *'ieder die de wil van God doet, die is mijn broer en zuster en moeder'*.
Hier ontbreekt een figuur.
Jezus spreekt hier over moeders en zussen en broers.
Hij heeft het niet over vaders.
Dat is logisch binnen het evangelieverhaal.
Want de plek van de vader is al bezet, is al gereserveerd.
Een Vader in de hemel heeft Jezus al.
Die plek is exclusief.

Jezus nodigt ons uit om in de kracht van de Geest mee te doen met het avontuur van het Koninkrijk van God – als kinderen van één Vader, als broers en zussen van elkaar, als deel van een wereldwijd gezin.
Om samen te zoeken naar wat voor ons de wil van God is.

ds. Erik van Halsema